

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ת 17-09-6126 מדינת ישראל נ' פלוני (קטין)

תיק חיצוני:

בפני כבוד השופט יחיאל ליפשיץ

מדינת ישראל

המערערת

נגד

פלוני (קטין)

המשיב

באמצעות באות כוחו – עו"ד מונא אבו אל יונס חטיב ועו"ד מיכאלה חשפר (סניגוריה ציבורית)

פסק דין

נוסח מותר לפרסום

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22

מבוא

ערעור המדינה על פסק דינו של ביהמ"ש קמא (כב' השופטת היאם קרוואני) מתאריך 19.7.17 ובו הוחלט, בין היתר, על אי הרשעת המשיב. הערעור דן בשאלת מדיניות הרשעת או אי הרשעת קטינים שנהגו ברכב ללא רישיון נהיגה.

כללי ופירוט ההליך בביהמ"ש קמא

המשיב הינו קטין יליד חודש 2/2000. בתאריך 19.12.16 הוגש כנגדו לביהמ"ש לנוער בחיפה כתב אישום המייחס לו את העבירות הבאות: **נהיגה ללא רישיון נהיגה**, בניגוד לסעיף 10א' לפקודת התעבורה [נוסח חדש] תשכ"א – 1961 וכן **נהיגה ברכב ללא ביטוח**, בניגוד לסעיף 2(א) לפקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש] תש"ל – 1970. על פי הנטען, נהג המשיב בתאריך 31.3.16 בקטנוע בעיר מגוריו כשאין ברשותו רישיון נהיגה וביטוח בתוקף. בנוסף, הודה המשיב באישום נוסף שצורף על ידו (פלא 540369/16) המתייחס לאירוע מתאריך 13.12.16 גם אז נהג בקטנוע ללא רישיון וללא ביטוח.

מתסקירי שירות המבחן לנוער שהוגשו בעניינו של המשיב עולה, בקצרה, התמונה הבאה: המשיב הינו בן למשפחה קשת יום המונה זוג הורים ו 6 ילדים ומוכרת למחלקת הרווחה בעיר מגוריו. המשיב אופיין מילדות כסובל מבעיות התנהגות ולימודים, אובחן כסובל מהפרעות קשב וטופל תרופתית. במועד הגשת התסקיר הראשון (מאי 2017) למד בכיתה יא' במסגרת מקצועית ועבד במקביל כמוכר בחנות ובחופשות גם בשיפוצים כדי לעזור כלכלית להוריו.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ת 17-09-6126 מדינת ישראל נ' פלוני (קטין)

תיק חיצוני:

1 המשיב נטל אחריות על מעשיו ומסר שרכש את הקטנוע לאחר ש"הורד" מהכביש. עוד
2 הוסיף, כי בעקבות האירוע השני מתאריך 13.12.16 במהלכו ניזוק רכב נוסף, שילמו הוריו
3 פיצויים לבעלי אותו רכב ולאחר מכן הוא מכר את הקטנוע בהוראת הוריו ומאז אינו נוהג.
4

5 שירות המבחן לנוער מסר כי המשיב הגיע ככלל למפגשים עמם, שיתף פעולה באופן מלא,
6 התנהג בכבוד ובנימוס, התייחס ברצינות לעבירה, הביע חרטה, הבין את חומרתה והביע
7 שאיפה כנה לשיפור מצבו וליצירת עתיד חיובי ונורמטיבי. המשיב מסר כי הוא מעוניין
8 להתגייס לצבא ליחידה קרבית כאחיו הגדולים.
9

10 התרשמות שירות המבחן לנוער היתה מנער חיובי בבסיסו, המתקשה להתבטא ולשתף
11 ברגשותיו ותחושותיו. מדובר במי ללא סמכות הורית מציבת גבולות. צוין, כי גם הוריו של
12 המשיב שיתפו פעולה עם שירות המבחן לנוער.
13

14 על רקע האמור לעיל, הומלץ על אי הרשעתו, על הטלת צו מבחן למשך 8 חודשים לצורך
15 שילובו בקבוצת "אור ירוק" במסגרת שירות המבחן לנוער וכי במסגרת זו אף יתבצע פיקוח
16 אחר תפקודו בבית הספר ובעבודה וכן יתקיימו עמו שיחות פרטניות. בנוסף, הומלץ על
17 הטלת עבודות של"צ, על החתמתו על ערבות עצמית וכן על שלילת רישיון על תנאי, אציין,
18 כי בתאריך 17.7.17 עדכן שירות המבחן לנוער את המלצתו וציין כי ההמלצה הינה להטיל
19 על המשיב צו השגחה זמני למשך 4 חודשים. שירות המבחן לנוער נימק זאת בעזיבת
20 הסטודנטית שהיתה בקשר עם המשיב וכדי לבחון את שיתוף הפעולה של המשיב מחדש.
21 יחד עם זאת וכעולה מפרוטוקול הדיון מתאריך 19.7.17, חזר בו שירות המבחן מהודעת
22 העדכון לעיל ושב אל ההמלצות המקוריות שצוינו לעיל.
23

24 במסגרת טיעוניה לעונש, הפנתה המערערת-המאשימה לחומרת מעשיו של המשיב, לכך
25 שמדובר בשני אירועים שהתרחשו בפער זמנים של כ-9 חודשים ולכך שבאירוע השני ניזוק
26 רכב. הודגש שהאירוע השני התרחש לאחר שהמשיב כבר נתפס נוהג ללא רישיון לפני כן.
27 המאשימה הדגישה את המסוכנות הטמונה במעשים שכאלה וכן הפנתה לשכיחות ביצוע
28 עבירות שכאלה על ידי קטינים. בנוסף, הפנתה המשיבה לשני פסקי דין שניתנו בבית
29 המשפט המחוזי בנצרת – הראשון, ענ"פ (מחוזי נצרת) 7193-02-16 מ"י נ' פלוני, 27.6.16
30 שניתן על ידי כב' השופט סאאב דבור (להלן: עניין פלוני א'), והשני שניתן יומיים טרם
31 ישיבת הטיעונים לעונש בבית המשפט קמא - ענ"פ (מחוזי נצרת) 19456-11-16 מ"י נ' פלוני,
32 17.7.17 שניתן על ידי הרכב כב' השופטים אסתר הלמן, סג"נ, וכן כב' השופט סאאב דבור
33 וכב' השופטת אילונה אריאלי (להלן: עניין פלוני ב'). נטען שהיה על בית המשפט קמא
34 לנהוג בהתאם לעמדת הרוב בעניין פלוני ב', שהינה אף עמדת בית המשפט בעניין פלוני א',

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פלייים

עפ"ת 17-09-6126 מדינת ישראל נ' פלוני (קטין)

תיק חיצוני:

1 והיא שהאינטרס הציבורי מחייב ככלל להרשיע קטינים בעבירות של נהיגה ללא רישיון
2 וזאת גם כאשר שירות המבחן לנוער ממליץ על אי הרשעה.

3
4 מנגד, הפנתה באת כוח המשיב לכלל הנסיבות שהולוכו, לשיטתה, למסקנה שיש לאמץ את
5 המלצות שירות המבחן לנוער – קטינות המשיב, הודייתו במיחוס לו, נטילת האחריות על
6 מעשיו, שיתוף הפעולה שלו עם שירות המבחן לנוער, העדר עבר פלילי וכן עצם המלצת
7 שירות המבחן לנוער. עוד הפנתה ב"כ המשיב להוראת המחוקק בס' 45ב' לחוק הנוער
8 (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א - 1971 (להלן: **חוק הנוער**) ולפיה עבירות של נהיגה
9 ללא רישיון ונהיגה בשכרות הנעברות על ידי קטינים לא תדונה בבית המשפט לתעבורה כי
10 אם בבית המשפט לנוער. הדבר נעשה, כך נטען, משום מומחיות בית המשפט לנוער בדונו
11 קטינים ומשום שמרכז הכובד בעבירות אלה אינו מצוי בתחום התעבורתי אלא במאפייני
12 הקטינים. לסיום, הפנתה ב"כ המשיב לנתונו של המשיב עצמו, לדרך הטיפולית שעשה וכן
13 עתיד לעשות במסגרת בשירות המבחן לנוער ולכך שיש להעדיף – וודאי בנתוני המקרה
14 הקונקרטי ובהיעדר כל נימוק המצדיק סטייה מהמלצות שירות המבחן לנוער – את שיקולי
15 השיקום, בכך שייקבע שאין מקום להרשיע את המשיב.

16
17 במסגרת פסק דינו, עמד בית המשפט קמא על כלל נתוני המשיב כפי שעלו מתסקיר שירות
18 המבחן לנוער וכן הפנה להמלצות התסקיר. בית המשפט קמא הפנה למדיניות הלא אחידה
19 בה נהגה ולו אותה עת המערערת – בעוד שלשכת תביעות נוער חדרה לא התנגדה במקרים
20 דומים למקרנו לאימוץ המלצות שירות המבחן לנוער, המדיניות בלשכת תביעות נוער
21 בחיפה היתה להרשעה, גם כאשר הובאו המלצות לאי הרשעה. לגבי עניין פלוני ב', ציין בית
22 המשפט קמא כי פסק הדין (שניתן כאמור יומיים לפני כן) לא הוגש על ידי המערערת ולכן
23 לא ניתן להתייחס אליו, אך בכל מקרה וחרף פסק הדין המנחה בעניין פלוני א', צוין כי
24 הענישה הינה לעולם אינדיבידואלית ויש לבחון כל מקרה לגופו. לכן, בשים לב לכלל נתוני
25 המשיב שנפרסו בהרחבה לעיל ולנוכח הכלל שסטייה מהמלצות שירות המבחן לנוער
26 תיעשה מטעמים מיוחדים בלבד, החליט בית המשפט קמא שלא להרשיע את המשיב וקבע
27 בעניינו דרכי טיפול כדלקמן: העמדה במבחן לתקופה של 8 חודשים, חתימת התחייבות
28 ע"ס 1,000 ₪ להימנע למשך שנה מביצוע העבירות בהן הורשע, פסילת רישיון לתקופה של
29 4 חודשים, פסילת רישיון על תנאי של 3 חודשים למשך שנה ועבודות של"צ בהיקף של 40
30 שעות.

31
32 תמצית פסקי הדין בעניין פלוני א' ופלוני ב'

33 מכיוון שטיעונו המערערת, רובם ככולם, נסמכים על דעת הרוב בעניין פלוני ב' וכן על עניין
34 פלוני א', אביא להלן, בקצרה, עיקריהם.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ת 17-09-6126 מדינת ישראל נ' פלוני (קטין)

תיק חיצוני:

1 כאמור, פסק הדין בפלוני א' ניתן בתאריך 27.6.16 על ידי כב' השופט סאאב דבור. מדובר
2 בערעור על פסק דינו של בית המשפט לנוער שהחליט שלא להרשיע קטין שנהג ללא רישיון
3 על קטנוע אביו, פגע ברכב ונמלט מהמקום. בית המשפט קמא אימץ את המלצות שירות
4 המבחן לנוער לאי הרשעה וקבע דרכי טיפול שונות. במסגרת פסק הדין בערעור, הפנה בית
5 המשפט לכלל ולפיו משנמצא אדם אשם בדין יש להרשיעו. עוד עמד בית המשפט על חומרת
6 העבירה של נהיגה ללא רישיון ועל האינטרס הציבורי שבהרשעה. לצד זאת, הפנה בית
7 המשפט לייחוד בשפיטת קטינים ועל הצורך ליתן משקל רב יותר לשיקולי השיקום. בעניינו
8 של הקטין באותו עניין, ציין בית המשפט כך: **"למשיב כאן לא צפויה פגיעה ממשית**
9 **קונקרטיית חמורה מעצם ההרשעה, ואילו האינטרס הציבורי בהרשעת אזרחים (גם**
10 **קטינים/או צעירים) אשר נוהגים ללא רישיון נהיגה הוא גבוה"** (פסקה 44). עוד צוין, כי
11 מעבר לקטינות על בית המשפט לשקול שיקולים נוספים ביניהם העובדה שהרשעה יוצרת
12 מידה של הרתעה בכך שבני נוער לא יסברו שהם חסינים מפני החוק. עוד צוין, כי בעבירות
13 תעבורה הפגיעה בסיכויי שיקום הקטין אינה משמעותית ובכל מקרה אין סתירה בין
14 הרשעת קטין לבין האינטרס השיקומי-טיפולי. לכן, תוך ששוב הודגשה חשיבות ההרתעה,
15 החליט בית המשפט על הרשעת הקטין.

16
17 בפסק הדין בעניין פלוני ב' קובצו ערעורי המדינה בנוגע ל 9 קטינים והעניין נדון בפני מותב
18 תלתא. בכלל המקרים דובר בקטינים שנהגו ללא רישיון בנסיבות דומות, פחות או יותר,
19 לאלו שתוארו לעיל, ובכולם בחרו בתי המשפט קמא לנוער לאמץ את המלצות שירות
20 המבחן לנוער וקבעו דרכי טיפולי שונות ללא הרשעה. דעת הרוב נכתבה בעיקרה על ידי כב'
21 השופט דבור שגרס שככלל אין לנקוט עמדה גורפת בנוגע להרשעת או אי הרשעת קטינים
22 בעבירות תעבורה וההחלטה תהיה אינדיבידואלית בכל מקרה ומקרה ובשים לב לנסיבותיו
23 האישיות של הקטין ולסיכויי שיקומו. עוד עמד כב' השופט דבור על הרציונאל שהולך את
24 המחוקק "להוציא" את הסמכות לדון בחלק מעבירות התעבורה המבוצעות על ידי קטינים
25 מבית המשפט לנוער לבית המשפט לתעבורה, בעוד שחלק אחר מעבירות התעבורה (נהיגה
26 בשכרות, נהיגה ללא רישיון וכן עבירות תעבורה שאינן כרוכות בנהיגת רכב מנועי) נותרו
27 בסמכות בית המשפט לנוער (ר' ס' 45 ב' לחוק הנוער וכן ס' 25 לפקודת התעבורה). האבחנה
28 בין שני סוגי הקבוצות אינה בחומרת העבירות אלא המחוקק ביקש להעביר לבית המשפט
29 לתעבורה את העבירות שלהן ממד תעבורתי, בעוד שהעבירות של נהיגה ללא רישיון ונהיגה
30 בשכרות שלהן ממד פלילי "רגיל" ומבוצעות על ידי קטינים, נותרו בסמכות בית המשפט
31 לנוער. כב' השופט דבור הדגיש שלשיטתו יש להבדיל בין שיקול השיקום לבין הימנעות
32 מהרשעה, כאשר האחד אינו סותר את השני, במובן זה שאין מניעה שהשניים ידורו האחד
33 לצד השני. לא זו אף זו, דווקא בעבירות תעבורה ניתן להשיג את מטרת השיקום לצד
34 ההרשעה, שכן להרשעה בעבירות תעבורה אין לרוב השפעה שלילית על עתידו של הקטין

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ת 17-09-6126 מדינת ישראל נ' פלוני (קטין)

תיק חיצוני:

1 וזאת לנוכח ההבחנה בין מרשם פלילי "רגיל" למרשם תעבורתי ומשום ההקלות והמגבלות
2 המצויות בחוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, תשמ"א – 1981 על קטינים. בית המשפט
3 עמד על חומרתן והיקפן של עבירות התעבורה המבוצעות על ידי קטינים וציין כי: "גישה
4 סלחנית תחטיא את המטרה העומדת לנגד עיניו של בית המשפט. סלחנות יתר כלפי הנהג
5 הקטין העבריין משמעותה התאכזרות כלפי הציבור כולו ובכלל זה, ציבור הקטינים,
6 חבריו של הנהג הנמצאים במחיצתו, הממוקמים במעגל הסכנה הראשון". לכן, סבר בית
7 המשפט שלא די בכך בדרך כלל שהקטין שנהג ללא רישיון ינהל אורח חיים נורמטיבי ויביע
8 חרטה כנה, כדי להביא לאי הרשעתו, שכן האינטרס הציבורי ושיקולי ההרתעה יובילו, על
9 פי רוב, להרשעתו וזאת לנוכח המציאות הקשה השוררת בכבישי ישראל ועל רקע
10 התפשטות תופעת הנהיגה ללא רישיון. גם סגנית הנשיא, כב' השופטת אסתר הלמן,
11 הצטרפה לעמדת כב' השופט דבור, הגם שהדגישה שאין כוונה ליצור כלל גורף וכל מקרה
12 צריך להבחן על פי נסיבותיו ועל פי כללי הענישה הנוהגים בעניינם של קטינים. יחד עם
13 זאת, הודגשה חומרת העבירה של נהיגה ללא רישיון והפוטנציאל ההרסני שבה. עוד צוין,
14 כי הרשעה בעבירת תעבורה אינה נושאת בחובה על פי רוב השפעה שלילית על עתיד הקטין.
15 לכן, נקודת האיזון במקרים כאלה תהיה על פי רוב ובשים לב לאינטרס הציבורי, הרשעת
16 קטינים. לכן, סברו שופטי הרוב כי היה זה נכון לקבל את ערעור המדינה ורק משום
17 הבחירה ה"אקראית" במשיבים שעניינם אוחד ועל מנת שלא לקפחם, נקבע כי השינוי ברוח
18 פסק הדין יהיה מעת נתינתו.

19
20 כב' השופטת אריאלי שהחזיקה בדעת המיעוט, סברה שיש מקום לדחות את הערעורים
21 ביחס למרבית המקרים שנקבצו באותו הליך. תחילה, סקרה השופטת אריאלי את עקרונות
22 ענישת קטינים וציינה כי הנכונות לעשות שימוש בסמכות אי ההרשעה לגבי קטין תהיה
23 רחבה יותר ביחס לבגירים. הודגש, כי ביחס לקטינים לא יהיה צורך לשכנע שייגרם להם
24 נזק קונקרטי שכן קשה לצפות לרוב את עתידם. לעניין עבירות תעבורה בכלל ונהיגה ללא
25 רישיון בפרט הנעברות על ידי קטינים, הפנה בית המשפט לסכנה הטמונה בהן, לכך כי
26 מדובר בתופעה רחבת היקף ולאינטרס הציבורי הברור לטפל בכך. עוד נתן בית המשפט
27 דעתו על השפעתה הפחותה של הרשעה בעבירת תעבורה אל מול הרשעה פלילית "רגילה"
28 – כאשר לראשונה לא נלווה על פי רוב "כתם" וקלון והיא לא תביא לפגיעה בעתיד הקטין.
29 יחד עם זאת צוין, כי עמידת המערערת על הרשעת קטינים בעבירות תעבורה מלמדת שיש
30 משמעות להרשעה כזו ואין להקל בה ראש (ס' 21 לפסק הדין). מבחינה מעשית, הביעה כב'
31 השופטת אריאלי את דעתה ששיקול כבד משקל בהחלטה אם להרשיע קטין בעבירת
32 תעבורה, אם לאו, הוא ההליך הטיפולי התעבורתי אותו עבר הקטין טרם נגזר דינו. בהקשר
33 זה הפנה בית המשפט לכלים הטיפוליים השונים (סדנאות, מפגשים, טיפול פרטני ועוד)
34 המצויים במעקב ופיקוח בית המשפט. צוין כי הירתמות הקטין לאותם תהליכים מהווה

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ת 17-09-6126 מדינת ישראל נ' פלוני (קטין)

תיק חיצוני:

1 אינטרס של הקטין ושל החברה בכללותה. זאת ועוד, גם אם התמריץ לקחת חלק בהליך
2 טיפולי הינו "חיצוני" בשלב הראשון, אזי עדיין קיימת חשיבות לתהליך הטיפולי. נקבע
3 כי: ". . . בדין קבעו כב' השופטות קמא כי לשיקול זה, של לקיחת אחריות מצד הקטין
4 והירתמותו לתהליך טיפולי משמעותי, במהלך ההליך המשפטי בבית המשפט לנוער
5 ובטרם נגזר דינו, יש לייחס משקל מכריע בבוא בית המשפט לנוער להחליט אם להרשיע
6 את הקטין אם לאו. . . " (פסקה 25) ובהמשך ". יש לייחס משקל של ממש לכך שבחירה
7 במתווה של אי הרשעה כרוכה, על דרך הכלל, בהליך טיפולי ממושך ומעמיק, ייעודי
8 לתחום התעבורה, אותו עובר הנאשם, תוך כדי ההליך המשפטי, בליווי צמוד של שירות
9 המבחן. הדבר מהווה תמריץ עבור הקטין לקחת חלק משמעותי ואמיתי בהליך טיפולי
10 זה, במהלכו מוקנים לו ערכים וכלים רלוונטיים לעתידו כנהג זהיר ושומר חוק ומכאן גם
11 התועלת שמפיק הציבור".

טענות הצדדים בערעור

12
13 במסגרת הודעת הערעור וכן במסגרת הדיון שנערך לפניי חזרו הצדדים על עיקר הטענות
14 שהוצגו לעיל.

15
16
17 מחד, ביקשה המערערת להסתמך על דעת הרוב בעניין פלוני ב'. נטען, כי נהיגה ללא רישיון
18 על ידי קטינים הינה עבירה חמורה המחייבת את הרשעת הקטינים המבצעים אותה משום
19 האינטרס הציבורי הנובע מהצורך בהרתעה. עוד נטען, כי הגם שלהרשעה אין השפעה על
20 עתידו של הקטין יש לה משמעות דקלרטיבית, בעוד שאי הרשעה משדרת מסר כאילו
21 הקטין "יוצא בלי כלום". לבסוף, נטען כי גם אם היה מדובר באירוע אחד של נהיגה ללא
22 רישיון (ולא שניים כבמקרונו) היה מקום על פני הדברים להרשיע את המשיב.

23
24 מנגד, עתרו באות כוח המשיב לאימוץ דעת המיעוט בעניין פלוני ב'. נטען שחרף הרטוריקה
25 שהוצגה על ידי המערערת ולפיה כל מקרה צריך לידון לגופו, בפועל היא מבקשת לקבוע
26 כלל חדש שאינו תואם את ההלכות הכלליות של בית המשפט העליון בנוגע לענישת קטינים.
27 הודגש, שהגם שבאירוע השני בו נהג המשיב ללא רישיון נגרם נזק לרכב אחר, הוא לא
28 הואשם בעבירה הנוגעת לאותו נזק ולכן אין מקום ליתן לפגיעה הקלה ברכב האחר משקל.
29 עוד נטען, כי אין פסול לרתום את אפשרות אי ההרשעה לטובת ההליך הטיפולי. דווקא
30 העובדה שלאי הרשעה אין משמעות של ממש על המשך מסלול חייו של הקטין צריכה
31 להוביל למסקנה שמדובר ב"תשלום נמוך" שתועלת רבה בצדו.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ת 17-09-6126 מדינת ישראל נ' פלוני (קטין)

תיק חיזוני:

דיון והתייחסות

השאלה במקרה דנן, כאמור לעיל, הינה מה צריכה להיות המדיניות בנוגע להרשעת או אי הרשעת קטינים שנהגו ברכב ללא רישיון נהיגה.

לכאורה, גם המערערת גורסת שאין לקבוע מדיניות גורפת לפיה לעולם יהיה מקום להרשיע קטין שנהג ללא רישיון. ואולם, בחינת טיעוניה ובמיוחד בחינת המקרים אותם בחרה להביא לפתחם של בתי המשפט בערכאות הערעור (הן בעניין פלוני ב' וכן הקטין שלפניי) מוליכה למסקנה, כי בפועל היא מבקשת לקבוע כלל ולפיו קטין שביצע עבירה של נהיגה ללא רישיון, יש להרשיעו גם אם תובא בעניינו המלצת חיובית של שירות המבחן לנוער וגם אם לא יהיו נתונים מיוחדים לחובתו מבחינת נסיבות ביצוע העבירה. המערערת אף טענה כי גם אם היה מדובר בעניינו באירוע יחיד של נהיגה ללא רישיון, אזי היתה טוענת, יש להניח, להרשעה. לכך, איני יכול להסכים.

רבות כבר נכתב על ענישת קטינים. המחוקק בחר לייחד את עניינם של קטינים מעניינם של בגירים לכל אורך ההליך הפלילי – החל משלב המעצר והחקירה, דרך ניהול המשפט, ועד סוגיית ההרשעה ודרכי הטיפול והענישה. הדבר הינו פועל יוצא ממאפייניהם המיוחדים של הקטינים – חוסר בשלותם לעתים, חוסר יכולתם לעמוד לעתים בלחצים ונתונים נוספים המאפיינים ומייחדים אותם כאנשים צעירים הנמצאים בהליך גדילה והתבגרות. זו אף הסיבה שיש ליתן דגש למיצוי סיכויי שיקומם ויש לתת משקל לנסיבותיו האישיות של הקטין, לגילו ולסיכויי שיקומו, כך שיתאפשר לו לחזור לתפקוד נורמטיבי בחברה. מדובר באינטרס של הקטין וכן באינטרס של החברה בכללותה. יחד עם זאת, נקבע שקטינות אינה חסינות ושיקולי הענישה הרגילים אינם "נעלמים" בעניינם של קטינים, במובן זה ששיקולי השיקום ונסיבותיו האישיות של הקטין אכן מקבלים מעמד משמעותי, אך אינם חזות הכל ויש לאזנם עם יתר שיקולי הענישה. נקבע, שיש להבחין בין עניינו של קטין "קטן" לבין קטין שהינו קרוב לגיל הבגירות וכן בין עבירות קלות יחסית לבין עבירות חמורות, ובתמצית - השיקולים העיקריים שעל בית המשפט לבחון בטרם הרשעת קטין וגזירת דינו יהיו גילו של הקטין בעת ביצוע העבירה, האם הקטין הביע חרטה ונטל אחריות, עברו הפלילי, סיכויי השיקום וחומרת מעשיו (ור' בנדון, לדוגמה, האמור בע"פ 49/09 פלוני נ' מ"י 8.3.09; ע"פ 7350/12 פלוני נ' מ"י, 14.1.13; ע"פ 7228/11 פלוני נ' מ"י, 4.4.12).

לגבי ההחלטה אם להרשיע קטין אם לאו, קובע ס' 24 לחוק הנוער מספר אפשרויות העומדות בפני בית המשפט לנוער לאחר קביעתו שהקטין ביצע את העבירה. קיימת אפשרות להרשיע אך לצד זאת קיימת גם אפשרות שלא להרשיע. החוק אינו קובע עדיפות לאפשרות זו על פני האחרת, וזאת בניגוד לבגירים לגביהם נקבע כלל של הרשעה כאשר אי

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ת 17-09-6126 מדינת ישראל נ' פלוני (קטין)

תיק חיצוני:

1 ההרשעה הינה החריג (ס' 182 לחסד"פ). לנוכח העקרונות שנדונו לעיל לגבי ענישת קטינים,
2 נקבע בפסיקה כי הנכונות להימנע מהרשעה תהיה רבה יותר לגבי קטינים ותיגזר ממהות
3 העבירה ונסיבותיה וכן משקלול נסיבותיו האישיות של הקטין - גילו, סיכויי שיקומו ועברו
4 הפלילי (ע"פ 207/16 פלוני נ' מ"י, 15.10.17 ולגישות השונות בהקשר ל"נקודת המוצא" -
5 הרשעה או אי הרשעה, ובאשר לנזק העתידי שיש, אם בכלל, להוכיח, ר' האמור בע"פ
6 8768/14 פלוני נ' מ"י, 17.5.15, וע"פ 5931/13 פלוני נ' מ"י, 10.2.14). עוד נקבע כי ככלל
7 יהיה מקום לאמץ את המלצות שירות המבחן לנוער וזאת בשים לב לחשיבות שיקום
8 הקטינים וכי סטייה מהמלצות אלה תיעשה על פי רוב רק מטעמים כבדי משקל (ע"פ
9 9813/16 פלוני נ' מ"י, 15.6.17). לנוכח כללים אלה אשר אינם ממוקדים (רק) בעבירה
10 ונסיבותיה, אלא בקטין וסיכויי שיקומו, ניתן למצוא פסקי דין בהם החליטו הערכאות
11 השונות שלא להרשיע קטינים הגם שביצעו עבירות חמורות שונות (ר' לדוגמה ע"פ 9813/16
12 לעיל לעניין עבירת שוד וע"פ 8717/16 פלוני נ' מ"י, 25.6.17 בהקשר לעבירות מין).

13
14 נשאלת אפוא השאלה מה דינו של קטין שנהג ללא רישיון וניתנה בעניינו המלצה חיובית
15 של שירות המבחן לנוער, ומה דינו של המשיב העומד בפניו. שני נימוקים עיקריים היו בפי
16 המערער שהינם, למעשה, שני צדדיו של אותו מטבע – הראשון, נטען שחומרת העבירה
17 ושכיחותה בעיקר אצל קטינים מחייבות הרשעה; השני, שהרשעת קטינים תגביר את
18 ההרתעה הכללית ולכן האינטרס הציבורי מחייב זאת. כמו כן טענה המערער שהרשעת
19 קטינים בעבירות תעבורה אינה נושאת עמה פגיעה של ממש בעתידם ולכן אין להירתע מכך.

20
21 איני יכול להסכים עם עמדת המערער שהובאה לעיל וזאת ממספר טעמים:

22
23 ראשית, טענותיה העובדתיות של המערער לא בוססו כנדרש. כאמור, נטען להיקף
24 המקרים בהם נוהגים קטינים ברכב ללא רישיון ובעיקר נטען שהרשעת קטינים העומדים
25 לדין בעבירה זו תגביר את ההרתעה (הכללית והפרטנית) ובכך יופחתו מקרים אלה וכן יעלה
26 בטחון השימוש בדרכים. סבורני כי מדובר בטענות עובדתיות שהיה מקום לבססן. יש
27 להניח כי נתונים, ולו לגבי היקף ההליכים הנפתחים בעניינם של קטינים הנוהגים ללא
28 רישיון, נמצאים בהישג יד (וגם אז יהיה מקום להידרש לשאלה האם מדובר בנתונים אודות
29 היקף התופעה, או של היקף מִבְּצָעֵי האכיפה בנדון). כל נתון בנדון, כאמור, לא הובא. זאת
30 ועוד, טוב היתה עושה המערערת באם היתה מביאה נתונים ומחקרים של ממש, אודות
31 הקשר בין הרשעת קטינים לבין הרתעתם מלנהוג ללא רישיון. כאמור, המערערת טענה
32 שהרשעה תביא להרתעת קטינים וניתן היה להבין שמדובר בהרתעה במקרה הקונקרטי
33 והרתעה כללית וצופה פני עתיד. לא ברור על סמך מה נטענה טענה שכזו. ניתן אף להעלות
34 את השאלה עד כמה מרתיעה הרשעה בעבירת תעבורה המבוצעת על ידי קטינים, כאשר

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ת 17-09-6126 מדינת ישראל נ' פלוני (קטין)

תיק חיצוני:

1 אחד מטיעוני המערערת הוא שלהרשעה שכזו אין השלכה של ממש על הקטין. שינוי
2 מדיניות ענישה ראוי שלא ייעשה, בהקשר הקונקרטי, על סמך טענות בעלמא או תחושות,
3 ובמלים אחרות - שיקולים תועלתניים כגון אלה שהועלו על ידי המערערת (בניגוד לשיקולי
4 גמול שהינם נורמטיביים בעיקרם) ראוי לבסס גם מבחינה אמפירית. אפנה בהקשר זה
5 לאחת מהמלצות ועדת דורנר (הועדה הציבורית לבחינת מדיניות הענישה והטיפול
6 בעבריינים, 2015) בדבר הקמת יחידה למחקר ומידע במשרד המשפטים שתפקידה יהיה
7 איסוף מידע ועריכת מחקרים בנוגע לסוגיות שונות בענישה.

8
9 שנית, איני סבור שיש לייחד את עבירות התעבורה מיתר העבירות. אין חולק אודות
10 חומרתן היחסית של עבירות התעבורה בכלל ונהיגה ללא רישיון בפרט, אך איני סבור
11 שמדובר בעבירות המחייבות מדיניות ענישה ייחודית שתבדיל אותן מעבירות "רגילות"
12 אחרות. זאת ועוד, קבלת עמדת המערערת, חרף טענתה כי אינה מבקשת לקבוע הלכה
13 גורפת לגבי כלל הקטינים העומדים לדין בעבירה של נהיגה ללא רישיון, עלולה להביא
14 בפועל לתוצאה לפיה (כמעט) כל קטין העומד לדין בעבירה של נהיגה ללא רישיון יורשע
15 בדינו. התקשיתי להבין מטיעוני המערערת מה יהיו, ולו לשיטתה, המקרים בהם (גם) היא
16 תסבור שאין מקום לכך. יש ממש בטיעוני ב"כ המשיב שאימוץ עמדת המערערת תביא לידי
17 כך שכמעט כל קטין יורשע בעבירת תעבורה גם אם יוכח שמדובר באירוע יחיד, ללא נסיבות
18 מיוחדות לחומרה ועל אף שעבר הליך טיפולי מוצלח. לא הובהר מדוע יש לסטות מהכלל
19 ולפיו רק נימוקים כבדי משקל יצדיקו סטייה מהמלצות שירות המבחן לנוער.

20
21 שלישית, בדומה לכב' השופטת אריאלי, אף אני סבור כי כאשר מדובר בקטינים ובעבירות
22 בהן עוסק ענייננו, השאלה המרכזית לפיה תוכרע שאלת ההרשעה תהיה ההליך הטיפולי
23 התעבורתי והכללי אותו עבר הקטין, או צפוי לעבור, במסגרת שירות המבחן לנוער. בניגוד
24 לחלק מתיקי הבגירים, ההליך המשמעותי אינו מתרחש באולם בית המשפט אלא דווקא
25 במסגרות השונות של שירות המבחן לנוער – בשיחות פרטניות וקבוצתיות וכן במסגרות
26 שונות מטעמו. במהלך הדיון שהתקיים לפניי מסר המשיב אודות המפגשים בקבוצת "אור
27 ירוק" וכן אודות המפגשים במסגרת הפרטנית עם קצינת המבחן. איני מסכים עם טענת
28 המערערת כי מי מהקטינים שעובר הליך שכזה זה סבור שללא הרשעה הוא "יצא בלי
29 כלום". מדובר בהערכת חסר לעבודה המאומצת ורבת החשיבות של שירות המבחן לנוער.
30 זאת ועוד, סבורני שאין כל מניעה לרתום גם את סוגיית (אי) ההרשעה למטרות ההליך
31 הטיפולי-שיקומי וכחלק ממלאי "הכלים" של שירות המבחן לנוער.

32
33 לכן, סבורני שיש לדחות את עמדת המערערת.

34

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פלייליים

עפ"ת 17-09-6126 מדינת ישראל נ' פלוני (קטין)

תיק חיצוני:

1 בהתייחס למקרהו של המשיב – על אף שהיה מעורב בשני מקרים של נהיגה ללא רישיון,
2 איני סבור שנתון זה, לכשעצמו, צריך להטות את הכף לחובתו הגם שמדובר בהחלט בנתון
3 שיש לשקללו במסגרת כלל השיקולים. מבלי להפחית מחומרת מעשיו, אין מדובר במי
4 שנמלט ממקום האירוע או פגע באחר. כעולה מהתסקיר, המשיב שיתף פעולה עם שירות
5 המבחן לנוער, הבין את חומרת מעשיו והביע רצון לקחת חלק במסגרות שהומלץ עליהן.
6 המשיב, כאמור, השתלב בפועל במסגרת של "אור ירוק" וכן מקיים מפגשים פרטניים עם
7 קצינת המבחן הבוחנת גם את התנהלותו בלימודים ובכלל. יש לקוות כי המשיב ישלים את
8 ההליך בהצלחה ויש לזכור, וגם זה אחד מהשיקולים, כי אם לא יהיה כך עניינו ישוב לידון
9 בפני בית המשפט קמא על כל המשמעויות הכרוכות בכך. יחד עם זאת, אעיר שעדיף שגזר
10 הדין היה ניתן לאחר שילוב הקטין במסגרת הטיפולית. טוב יהיה באם כך ייעשה להבא
11 בעניינם של קטינים אחרים, אך איני סבור שהדבר מצדיק במקרה זה את התערבותי
12 כערכאת הערעור. עוד אפנה לכך שגם הוריו של הקטין נרתמו לעניין, הקטנוע המדובר נמכר
13 וההורים שיתפו פעולה עם שירות המבחן לנוער.

14
15 סוף דבר, אני מורה על דחיית הערעור.

16
17 לשלוח לצדדים.

18
19 ניתן היום, ו' חשוון תשע"ח, 26 אוקטובר 2017, בהעדר הצדדים.

20
21
22
23
24

יחיאל ליפשיץ, שופט